

Eesti keele ainekava

9. klass

Nädalas tunde 2,5

Õppeaastas 87,5

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

1. oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
2. käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
3. oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
4. esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
5. võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Õppesisu ja –tegevus

Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine.

Pädevused

Väärtus-, õpi-, enesemääratlus-, ettevõtlikkus-, keele- ja sotsiaalne pädevus

Lõiming teiste ainevaldkondadega

Sotsiaalsed

Läbiv teema

„Väärtused ja kõlblus”

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

1. orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
2. loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
3. teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
4. suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
5. teab peamisi mõjutusvahendeid;
6. seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
7. reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
8. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.

Õppesisu ja –tegevus

Tarbetekstide (juhendi, elulookirjelduse, avalduse, seletuskirja, taotluse) eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ning selle põhjal järeltuste tegemine.

Pädevused

Sotsiaalne, õpi-, keele- ja ettevõtlikkuspädevus.

Lõiming teiste ainevaldkondadega

Arvutiõpetus

Läbiv teema

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”

„Teabekeskond”

Tekstiloomed

Õpitulemused

1. leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
2. tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele;
3. oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);
4. oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamused; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt;
5. seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimumise eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
6. põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;
7. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstide luues kui ka seostades.

Õppesisu ja –tegevus

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ning esitamine.

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Pädevused

Sotsiaalne, väärtus-, enesemääratlus-, õpi-, keele- ja ettevõtlikkuspädevus.

Lõiming teiste ainevaldkondadega

Arvutiõpetus, sotsiaalsed

Läbiv teema

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”

„Teabekeskond”

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

1. väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
2. tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
3. järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
4. teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb

keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;

5. teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;

6. leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;

7. teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;

8. teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe;

9. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates.

Õppesisu ja –tegevus

Üldteemad

Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.

Keeleuudendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veaohalikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid.

Fraseologismid, nende stiilivärving.

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.

Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.

Muud õigekirjateemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.

Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Pädevused

Õpi-, keele- ja ettevõtlikkuspädevus.

Lõiming teiste ainevaldkondadega

Võõrkeeled, sotsiaal- ja loodusained

Kirjanduse ainekava

9. klass

Nädalas tunde 2

Õppeaastas 70

Õpitulemused

1. Lugemine

1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);

2) loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;

3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

2. Jutustamine

Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- 1) vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- 2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;
- 3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;
- 4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest;
- 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuse, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- 6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

4. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine

- 1) tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriiimi;
- 2) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
- 3) mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
- 4) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;
- 5) seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

5. Esitamine ja omalooming

- 1) esitab peast luuleteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;
  - 2) koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.
- 1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
  - 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Õppesisu ja –tegevus

Kirjandustekstide valik

Loetavad ja tundides käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingu, arvestades 9. klassile kohaseid teemavaldkondi.

Tundides käsitletavad ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid järgmised teemavaldkonnad:

Väärtused ja kõlblus: K. Reimus „Haldjatants“, A. Kivikas „Nimed marmortahvilil“, Jaan Kross „Väike Vipper“, J. Liiv „Vari“, Fr. Tuglase novellid, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees“, Eduard Vilde „Pisuhänd“, A. de Saint-Exupéry „Väike prints“, üks Agatha Christie'i või Arthur Conan Doyle'i romaan omal valikul

Kodus ja koolis: K. Reimus „Haldjatants“

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: J. Liiv „Vari“, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees“, Eduard Vilde „Pisuhänd“,

Mängiv inimene: I. Hargla „Apteeker Melchior“, Fr. Tuglase novellid, Eduard Vilde „Pisuhänd“

Keskond ja jätkusuutlik areng: Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees“

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: A. Kivikas „Nimed marmortahvilil“, J. Liiv „Vari“, Fr. Tuglase novellid, George Orwell „Loomade farm“, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta“

Vähemalt üks uudisproosa teos omal valikul; üks vabalt valitud luulekogu.

Soovitavalt üks paikkonna autori proosa- või luuleteos.

Terviklikult käsitletavat teosed valib õpetaja.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Sissevaateid Juhan Liivi, Fr. Tuglase, E. Vilde, Viivi Luige, Anton Hansen Tammsaare, A. de Saint-Exupéry, Remarque'i ja mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.

Mõisted

Kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul; eepika, lüürika, draamatika; eepos, romaan, jutustus, novell; ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärss; tragöödia, komöödia.

Pädevused

Väärtus-, õpi-, sotsiaalne, kirjandus- ja enesemääratluspädevus.

Lõiming teiste ainevaldkondadega

Toetab teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti. Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus. Samaaegu toetavad sotsiaalseid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteoste analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Kirjandusteoste käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine.

Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Arvutiõpet toetab tehnoloogiliste vahendite kasutamine.

Läbivad teemad

„Väärtused ja kõlblus“

„Kultuuriline identiteet“

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Hindamine

Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist.

Eesmärgiseades on senisest enam rõhutatud kirjanduse kunstiliste väljendusvahendite mõistmist, õpilaste lugejaoskuste ning loovvõimete arendamist.

Välja on toodud järgmised õppevaldkonnad:

- 1) lugemine (lugemiskontroll, test, erinevad lugemisülesanded),
- 2) (üंबर)jutustamine (üंबरjutustus jms),
- 3) teksti mõistmine ja analüüs (tegelase iseloomustus, miljöo kirjeldus, arvamislugu, kokkuvõte jms),
- 4) arutluselementidega kirjand, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi,
- 4) kujundlik mõtlemine ja keelekasutus (mõistete tundmine, kasutamine, eristamine, analüüs jms),
- 5) loovtööd (kirjeldav, jutustav ja arutlev tekst),
- 6) kirjandusteksti või muu teksti esitamine (teksti peast esitamine, ettekanne).